

Business for Happiness: New School of Thought for the Better World

Prof. Palin Phoocharoon, Ph.D.*

Submitted: April 25, 2019 / Accepted: May 21, 2019

Abstract

While business seems to impress with the economic indicators that results from the globalization and advance information technology that easing global trade and investment. On the contrary, the empirical results shown that majority of mankind feel lees happiness in their daily life than ever before. Pollution, in all aspects, are increasing significantly relative to the previous decade. Moreover, social problems become the critical root-causes that consequently create others major social issues. This critical evidences raise a big question on whether the business lost their way or not. What should be the genuine outputs of business rather than pain. This paper is an attempt to propose a new school of thought on business that should bring up an absolute happiness and help creating a better world.

Keywords: Business Logic, Competitiveness, New School of Thought, Sustainable Growth

---

* NIDA Business School
National Institute of Development Administration, Thailand

ธุรกิจเพื่อความสุข: สำนักความคิดใหม่เพื่อโลกที่ดีขึ้น

ศ.ดร.ผลิน ภูัจญญ*

บทคัดย่อ

ในขณะที่ธุรกิจมีการขยายตัวและเติบโตอย่างมากในปัจจุบัน อาจจะเป็นผลมาจากโลกการค้าที่ไร้พรมแดนและกำแพงภาษีที่ถูกยกเลิกจากการค้าเสรีที่มีอิทธิพลเพิ่มมากขึ้น ประกอบกับการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทำให้การค้าและการลงทุนทำได้ง่ายดายมากขึ้น ในทางตรงกันข้าม ผลจากการศึกษากลับพบว่ามนุษย์กลับมีความสุขน้อยลงจากการใช้ชีวิตประจำวัน ที่ยิ่งกว่านั้นคือ สังคมโดยรวมที่มีการเติบโตมาก แต่กลับประสบกับปัญหาที่สูงมากขึ้น โดยเฉพาะที่เห็นได้ชัดในปัญหามลพิษในทุกมิติ ในขณะที่การเติบโตที่โดดเด่นมีในด้านมิติทางด้านเศรษฐกิจที่ชัดเจน แต่หากดูในภาพรวมให้ดี จะพบว่ากลับเป็นการเติบโตที่มาพร้อมกับปัญหาการกระจายรายได้ ปัญหาความเหลื่อมล้ำ การใช้ทรัพยากรที่มากเกินไปจนเกินความจำเป็นที่นำมาซึ่งปัญหาสังคมในหลายๆ ด้าน จากปรากฏการณ์ดังกล่าวจึงทำให้เกิดคำถามว่าธุรกิจที่ทุกคนต่างเกี่ยวข้องกันนั้น นำมาซึ่งผลลัพธ์ที่แท้จริงคืออะไรกันแน่ ทำไมจึงมีปัญหาเกิดขึ้นในเกือบทุกสังคม บทความวิจัยนี้เป็นความพยายามนำเสนอความคิดใหม่ ที่จะสามารถช่วยสร้างให้ธุรกิจเป็นกลไกทางสังคมที่นำมาซึ่งความสุขความสมบูรณ์ที่แท้จริง ทั้งนี้เพื่อให้โลกที่เราทุกคนอาศัยมีความน่าอยู่มากขึ้น

คำสำคัญ: หลักคิดธุรกิจ ความสามารถในการแข่งขัน สำนักความคิดใหม่ การเติบโตที่ยั่งยืน

* คณะบริหารธุรกิจ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ความสำคัญและที่มาของหัวข้อการวิจัย (Significance of the Research)

ในปัจจุบันคงเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ยากมากที่ทุกคนจะหลีกเลี่ยงผลกระทบจากเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้ หากพิจารณาอย่างละเอียดจะพบว่า ธุรกิจเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญที่อยู่เบื้องหลังเหตุการณ์และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และต้องยอมรับอีกว่าในปัจจุบันหลังจากที่โลกมีการพัฒนาทางเทคโนโลยีในเกือบทุกๆ ด้านโดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีการสื่อสารที่ทำให้โลกทั้งใบดูจะเล็กลงจากเดิมอย่างมาก แต่ผลที่เกิดขึ้นในอีกด้านหนึ่งคือ ปัญหาทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม กลับไม่ได้ลดลงไปแต่อย่างใด มิแต่จะเพิ่มสูงมากขึ้น ธุรกิจที่มีการซื้อขายลงทุนระหว่างประเทศได้รวดเร็ว มีประสิทธิภาพแทนที่จะสร้างความสุขให้มนุษย์มากกว่าความทุกข์กลับไม่ได้ปรากฏผลเช่นนั้น ซึ่งหากปล่อยให้เหตุการณ์เป็นเช่นนี้ต่อไปสถานการณ์ก็จะยิ่งแย่ลง จากปรากฏการณ์ของผลกระทบที่เพิ่มมากขึ้นของสิ่งแวดล้อมในเกือบทุกด้าน เป็นเครื่องยืนยันว่าสิ่งที่มนุษย์ปฏิบัติมาในเรื่องธุรกิจตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันน่าจะมีหรืออาจจะมีผลกระทบในระดับหนึ่ง ผลที่เกิดขึ้นจึงเป็นปรากฏการณ์นี้ บทความวิจัยนี้พัฒนาขึ้นเพื่อกระตุ้นเตือนให้ทุกฝ่ายที่แน่นอนว่ามีส่วนเกี่ยวข้องกับธุรกิจอย่างแน่นอน ไม่ว่าจะโดยทางตรงหรือทางอ้อมหันมาพิจารณาทบทวนหลักคิด (Logic) ของธุรกิจเสียใหม่เพื่อกำหนดธุรกิจเป็นหลักการที่ควรจะเป็นการทำให้เกิดประโยชน์มากกว่าได้ผลลัพธ์เป็นโทษ

เนื่องจากความสำคัญของธุรกิจที่มีต่อสังคมมาก เพราะธุรกิจเป็นเรื่องที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความต้องการของมนุษย์ ที่มักจะไม่รู้จึกเพียงพอที่จะมีความเป็นไปได้ในทิศทางที่ต้องการมากขึ้น จึงทำให้มีแนวโน้มว่าจะกลายเป็นประโยชน์เป็นโทษได้ ในอีกประเด็นหนึ่งที่สำคัญคือ จากการดำเนินชีวิตเพื่อดำรงชีพอยู่นั้นต้องดำเนินอยู่ในทุกๆ วัน จึงเป็นเรื่องไม่แปลกที่มนุษย์ส่วนใหญ่ไม่มีเวลาในการคิดพิจารณาลักษณะและเหตุผลของการทำงานและพิจารณาเหตุผลในการดำเนินงานให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสมยิ่ง โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีมีความทันสมัยมากส่งผลทำให้โลกดูเหมือนมีการหมุนที่รวดเร็วขึ้น ส่งผลทำให้การดำเนินชีวิตเพื่อดำรงชีพมีความเร่งรีบตาม ทำให้เมื่อสองปัจจัยมาเจอกันทำให้ระหว่างความต้องการที่ไม่รู้จบพร้อมกับความเร่งรีบชีวิตในการทำมาหาเลี้ยงชีพได้นำไปสู่ปัญหาและผลกระทบในเชิงลบมากกว่าที่จะสร้างประโยชน์ ทั้งๆ ที่ทรัพยากรจำนวนมากที่ควรจะเป็นสมบัติหรือสินทรัพย์ (Asset) ของคนในอนาคตแต่กลับถูกนำไปใช้ในจำนวนมหาศาล แต่พบว่าประโยชน์กลับน้อยกว่าโทษจากการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจ สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นผลพวงจากระบบการศึกษาโดยเฉพาะในการศึกษาในโรงเรียนธุรกิจ (Business School) ในเรื่องนี้นักวิชาการด้านการจัดการธุรกิจและการจัดการ Bennis & O' Toole (2005) ได้กล่าวไว้อย่างชัดเจนว่า สิ่งที่เกิดขึ้นเป็นผลจากระบบการศึกษาโดยเฉพาะในการศึกษาในโรงเรียนธุรกิจ (Business School) ที่แม้แต่กระทั่งโรงเรียนธุรกิจเองก็ยังมีหลายโรงเรียนยังหลงทางในการพัฒนาตนเอง ปัจจุบันจะพบว่าโรงเรียนธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีชื่อเสียงเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับการพิจารณาหลักคิด (Logic) ธุรกิจที่มีการเรียนการสอนมาในอดีต 20-30 ปีก่อน เพราะทุกฝ่ายต่างตระหนักแล้วว่าผลลัพธ์จากการดำเนินธุรกิจในกรอบแนวคิดเดิมส่งผลในเชิงลบมากในระดับที่จะสร้างปัญหาต่อสังคมโดยรวมเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ผลประโยชน์จากการดำเนินกิจกรรมทางธุรกิจที่ควรจะเป็นการยกระดับคุณภาพของชีวิตมนุษย์โดยรวมแต่กลับเป็นการสร้างความเหลื่อมล้ำและความไม่เท่าเทียมกันของสังคมมากขึ้น การกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรมเกิดขึ้นตลอดมาและมีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น

งานวิจัยชิ้นนี้พัฒนาขึ้นเพื่อสร้างจุดเปลี่ยนในการเข้าสู่และการดำเนินธุรกิจในวงกว้าง เพื่อใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมและตัวธุรกิจเองภายใต้การจัดการบนทฤษฎีที่ตั้งอยู่บนหลักคุณธรรม และเพื่อกระตุ้นเตือนให้ธุรกิจที่กำลังดำเนินการได้ถุกคิดถึงเหตุผลในการเข้ามาเกี่ยวข้องกับธุรกิจในระดับที่ลึกซึ้งมากขึ้น มากกว่าเพียงแค่ต้องการสร้างความมั่งคั่งให้กับตนเองเท่านั้น ท้ายที่สุดของวัตถุประสงค์คือการนำเสนอหลักคิด (Logic) การดำเนินธุรกิจที่ร่วมสมัยให้กับสังคมในวงกว้าง เพื่อใช้ประโยชน์จากกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของธุรกิจในการยกระดับคุณภาพ

ชีวิตของผู้อื่นและของสังคมเองให้ดียิ่งขึ้นบนการจัดการของหลักทฤษฎีและหลักเหตุผลที่เหมาะสม ที่สามารถนำไปสู่การเติบโตและความมั่งคั่งที่ยั่งยืน

การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)

ธุรกิจ (Business) มีความเกี่ยวข้องกับระบบทุนนิยม (Capitalism) ในระดับที่มีนัยสำคัญ เพราะการดำเนินธุรกิจไม่ได้จำกัดอยู่ที่การค้าแบบในระบบแลกเปลี่ยน (Barter Economy) เท่านั้น แต่ยังขยายรวมไปถึงการลงทุนด้วย และธุรกิจก็มีความลึกซึ้งเกี่ยวข้องกับกระบวนการที่ต่อเนื่องอื่นๆ ในแต่ละห่วงโซ่คุณค่า (Supply-Chain) ของอุตสาหกรรม และยังข้ามไปอุตสาหกรรมอื่นที่เกี่ยวข้องตัวเอง ธุรกิจในระบบทุนนิยมเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในยุค (Merchant Capitalism) ในช่วงศตวรรษที่ 17 ที่บริษัทบริติชอีสต์อินเดีย (British East India Company) เริ่มส่งกองเรือพาณิชย์ไปยังประเทศอินเดียเป็นครั้งแรก จากนั้นประมาณ 18 เดือนเรือทั้ง 4 ลำคือ แอสเซนชัน (Ascension) เรดดรากอน (Red Dragon) เฮกเตอร์ (Hector) และยูเนียน (Union) กลับมาจากตะวันออกพร้อมด้วยพริกไทย กานพลู และเครื่องเทศ ซึ่งทำรายได้จำนวนมาก การค้าจึงเริ่มได้รับความนิยมมาก ซึ่งหากพิจารณาจะพบว่านักลงทุนที่ร่วมลงขันกันต่อเรือเพื่อทำการค้านั้น ส่วนใหญ่ในยุคนั้นมาจากพ่อค้าที่ร่ำรวยชาวลอนดอนและอภิสถิธิชนที่มีฐานะบ้านดาศักดิ์ ซึ่งแน่นอนว่าวัตถุประสงค์ในการดำเนินธุรกิจคือการสร้างความมั่งคั่งจากกำไรมหาศาลเพราะสินค้าที่ได้มาเป็นสินค้าที่หายาก หากวิเคราะห์ให้ดีแล้วจะพบว่า การค้าขายในยุคนั้นไม่ได้จำกัดเฉพาะแต่สินค้าที่เป็นสิ่งของเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงการค้าทาสที่เป็นชาวแอฟริกันผิวดำ ซึ่งในขณะนั้นถูกมองเป็นแค่สินค้าที่ไม่เฉพาะในแต่ประเทศอังกฤษเท่านั้นที่ทำการค้าในลักษณะนี้ ประเทศฮอลันดา โปรตุเกส และสเปนก็อยู่ในข่ายการค้าเช่นนี้ด้วย นั่นแสดงให้เห็นชัดว่าด้วยผลประโยชน์และความโลภจากกิเลสที่ต้องการสร้างกำไรและความมั่งคั่งมนุษย์ได้กระทำมาก่อนแล้วในอดีต

จากระบบทุนนิยมพ่อค้า (Merchant Capitalism) ได้มีการพัฒนาต่อมาถึงยุคการผลิตแบบทุนนิยม (Production Capitalism) มีจุดเริ่มต้นที่ประเทศอังกฤษนับเป็นต้นแบบเมื่อชาวสก็อต 2 คน คือ นายเจมส์ แม็กคอนเนล (James M' Connel) และนายจอห์น เคนเนดี (John Kennedy) ได้เดินทางไปเป็นช่างฝึกหัดในอุตสาหกรรมฝ้ายที่แลงแคสเชียร์ (Lancashire) จากนั้นเขาก็รวบรวมเงินก่อตั้งบริษัทของตัวเองที่เมืองแมนเชสเตอร์ (Manchester) นั่นคือยุครุ่งโรจน์ของธุรกิจโรงงานปั่นด้ายและโรงงานทอผ้า ซึ่งเป็นการรุ่งเรืองของการค้าและการลงทุน ธุรกิจในยุคเริ่มต้นนั้นดูว่าจะมุ่งเน้นการหาประโยชน์จากกิจกรรมที่ทำโดยมีทุนเป็นเครื่องมือในการสร้างงานและมีแรงงานที่ทำงานแลกกับค่าจ้าง โดยลูกจ้างเหล่านั้นมีรายได้เปรียบเทียบกับเจ้าของทุนอย่างมาก ทำให้จากระยะเวลาที่ผ่านมานายทุนทั้งหลายต่างก็มีความร่ำรวยมั่งคั่งมากขึ้น ในขณะที่เดียวกันแรงงานหรือลูกจ้างมีรายได้และความเป็นอยู่ที่ต่ำลงเมื่อเปรียบเทียบกับกำไรที่ได้จากการดำเนินธุรกิจ

หากจะพิจารณาให้ลึกซึ้งในมุมมองที่หลุดออกจากกรอบของกิเลสมนุษย์จะพบว่า ระบบทุนนิยมมีอิทธิพลมาจากศาสนาคริสต์ ที่ตั้งอยู่บนหลักการที่ถูกต้องมีประโยชน์ แต่ต่อมากลับถูกบิดเบือนโดยกลุ่มนายทุนที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวมากกว่าหลักการที่ถูกต้อง และด้วยอิทธิพลของกลุ่มนายทุนมีพลังมากกว่าในสังคม จึงส่งผลทำให้ชั้นนำทิศทางที่ผิดๆ ต่อสังคม โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ได้ หลักจริยธรรมทางธุรกิจที่ถูกต้องพบได้จากการที่กลุ่มพิวริตัน (Puritan) ที่ต่างเลือกอพยพมาตั้งรกรากที่ประเทศเกิดใหม่คือ ประเทศสหรัฐอเมริกา เพราะตนเองไม่พอใจกับระบบการปกครองในประเทศอังกฤษที่เป็นระบบศักดินา (Feudalism) ที่เหล่าขุนนางขุนศึกมีอิทธิพลเหนือชาวบ้านซึ่งต้องเช่าที่ดินทำมาหากิน โดยจะเป็นฝ่ายที่ถูกขูดรีดจากภาษีจำนวนมากทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมทางสังคมสูงชันมาก พวกพิวริตันจึงรวบรวมพรรคพวกอพยพออกจาก

ประเทศอังกฤษ ซึ่งพวกนี้คือพวกชาวคริสต์นิกายโปรเตสแตนต์ ที่ยึดมั่นในหลักการของความรักที่มีต่อเพื่อนมนุษย์ ภายใต้การยกย่องการทำงานหนักและเชื่อในการนำผลกำไรมาใช้พัฒนาสังคมที่เขาอาศัยอยู่ คนเหล่านั้นจึงมุ่งมั่นตั้งใจทำกำไรด้วยวิธีการที่สุจริต โดยมีจุดมุ่งหมายสูงสุดของการดำเนินธุรกิจคือ “การสร้างประโยชน์ให้สังคม” นับได้ว่ากลุ่มพิวริตันเป็นกลุ่มที่วางรากฐานทางธุรกิจบนหลักการของศีลธรรมอันมีผลต่อการพัฒนาระบบทุนนิยมในยุคแรกๆ ของประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีความแตกต่างจากระบบทุนนิยมของประเทศอังกฤษ

กระแสของระบบทุนนิยมที่มีการเติบโตอย่างต่อเนื่องด้วยจากเหตุผลของการดำเนินธุรกิจที่ดีที่ทำให้มีการขยายความคิดนี้มากขึ้น เพราะเป็นการขยายขนาดการเติบโตของเศรษฐกิจในหลายๆ มิติพร้อมๆ กัน ในประเทศญี่ปุ่นที่เดิมเป็นระบบเศรษฐกิจแบบระบบศักดินาที่เป็นการเกษตรกรรมกลายเป็นระบบการค้าที่มีพ่อค้าเป็นศูนย์กลาง แต่การเปลี่ยนผ่านประสบกับความยากลำบากมาก เพราะเดิมชาวญี่ปุ่นและสังคมญี่ปุ่นถูกพ่อค้ามาก โดยถือว่าพ่อค้าเป็นชนชั้นที่ไม่มีเกียรติเป็นชนชั้นล่างของสังคม เพราะค้าขายเพื่อนำกำไรมาสู่ตนเอง ส่งผลทำให้ชนชั้นพ่อค้าในยุคแรกต้องพิสูจน์ตนเองด้วยการดำเนินธุรกิจด้วยความซื่อสัตย์และนำกำไรที่ได้จากการค้ามาสร้างประโยชน์ให้กับสังคม เพราะแก่นแท้ของธุรกิจคือการทำให้ลูกค้า สังคม และตัวพ่อค้าเองได้ประโยชน์จากกิจกรรมทางธุรกิจที่ทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันทั้งสิ้น ซึ่งผลจากหลักการดังกล่าวมีอิทธิพลอย่างมากต่อธุรกิจของประเทศญี่ปุ่นจนถึงปัจจุบัน

จากบริบทและความเป็นมาของธุรกิจโดยสังเขปพอสรุปได้ว่า ธุรกิจนั้นมีความหมายด้วยตัวเองอยู่แล้วชัดเจนว่าเป็นกิจกรรมที่ส่วนใหญ่ทุกคนมีความเกี่ยวข้อง เพราะเป็นฐานะของทุกคนที่ต้องทำมาหาเลี้ยงชีพ ดังนั้นกิจกรรมธุรกิจจึงควรเป็นสิ่งที่เกิดประโยชน์ Petriglieri & Petriglieri (2010) ศึกษาพบว่าทฤษฎีและหลักการที่โรงเรียนธุรกิจสอนในระดับอุดมศึกษาควรจะต้องให้ความสำคัญในเรื่องนี้อย่างมาก เพราะจะมีส่วนในการชี้แนะหนทางและแนวทางบนหลักคิดของธุรกิจที่ถูกต้องแทนที่จะตั้งอยู่บนหลักคิดที่ผิด เพราะการให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพและกำไรสูงสุด (Maximize Profit) ควรจะต้องนำเอามิติของเศรษฐกิจและสังคมมาพิจารณาประกอบด้วย เพราะการพัฒนาความมั่งคั่งและเทคโนโลยีที่ดีสำหรับบางกลุ่มบางคนได้มีผลคุกคามชีวิตความเป็นอยู่ทั้งในระดับบุคคล องค์กร ระบบนิเวศน์ และสังคมโดยรวม จึงเป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของนักการศึกษาด้านการจัดการที่ต้องหันมาให้ความสนใจกับความสุขจากการดำเนินธุรกิจที่นำไปสู่การเติบโตที่ยั่งยืน (Sustainable Growth) โดยจะต้องปลูกฝังแนวคิดนี้สู่นักเรียนธุรกิจที่จะก้าวสู่ความเป็นผู้นำธุรกิจในอนาคต

หลักคิดการสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขันกับผลลัพธ์ภาพรวมของความสามารถในการแข่งขัน (Competitive Advantage Logic and the Final Result of Competitiveness)

จากการเติบโตของธุรกิจอย่างมากหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ส่งผลทำให้ประเทศที่ได้รับผลกระทบในด้านความเสียหายต่อบ้านเมืองน้อยที่สุดและเป็นผู้ชนะในสงครามครั้งนี้คือ ประเทศสหรัฐอเมริกามีความโดดเด่นอย่างมากในความสามารถเชิงการแข่งขัน ส่งผลทำให้หลักการดำเนินธุรกิจของประเทศอเมริกากลายเป็นตัวแบบ (Model) ธุรกิจที่ประเทศต่างๆ ยอมรับอย่างมาก ทำให้บริษัทธุรกิจของประเทศสหรัฐอเมริกามีโอกาสอย่างมากในการขยายธุรกิจออกไปในระดับโลก ซึ่งแน่นอนว่าสถาบันการศึกษาที่ผลิตพนักงานและผู้บริหารออกมารับใช้สังคมก็เป็นหนึ่งในแหล่งของทรัพยากรที่สำคัญด้วยเงื่อนไขดังกล่าวหลักคิดด้านบริหารธุรกิจหนึ่งที่ได้รับนิยามและโดดเด่นมากในอดีตเมื่อ 30 ปีก่อนคือการสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน (Creating Competitive Advantage) ที่เน้นการเป็นผู้นำด้านการมีต้นทุนการผลิตที่ต่ำ (Cost Leadership) การสร้างความแตกต่าง (Differentiation) และการมุ่งจุดสนใจ (Focus) ที่มีอิทธิพลทำให้องค์กรธุรกิจ

ทั้งหลายต่างมุ่งพัฒนาการลดต้นทุนด้วยเทคโนโลยี และแนวคิดใหม่ด้านการจัดการที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพในระดับซิกซิกม่า (6 Sigma) และการจัดการคุณภาพองค์รวม (Total Quality Management) และอีกหลายๆ กลยุทธ์และมาตรการต่างๆ ด้วยหลักคิดที่พัฒนาด้านทฤษฎีได้นำความสำเร็จอย่างมากมาสู่องค์กรธุรกิจ อีกทั้งประโยชน์จากธุรกิจทำให้นักศึกษาต่างประเทศสนใจสมัครเข้ามาเรียนรู้วิธีการจัดการธุรกิจแบบอเมริกันอย่างกว้างขวาง ซึ่งต่างก็ได้นำเอาความรู้ด้านการจัดการเชิงกลยุทธ์ไปปรับพัฒนาใช้ในการดำเนินธุรกิจ จึงทำให้ธุรกิจมุ่งไปสู่เป้าหมายดังกล่าวในทิศทางด้านเดียว หลักการดังกล่าวคือต้องสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้เหนือคู่แข่งเพื่อสร้างกำไรสูงสุดจากธุรกิจ ทั้งที่หลักการที่ควรดำเนินการควรจะเป็นธุรกิจเพื่อสร้างให้สังคมดีขึ้นโดยนำประโยชน์ที่ได้ในรูปกำไรมาสร้างประโยชน์ให้กับพนักงาน สังคมและลูกค้า ไม่ใช่ทำเพื่อตัวเอง เพราะเมื่อมีความได้เปรียบนั้นหมายความว่าฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่เสียเปรียบ การดำเนินธุรกิจควรเป็นการอยู่ร่วมกันไม่ใช่อยู่รอด ดังนั้นจากบริบทของการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันที่มีนัยในเชิงการสร้างผลประโยชน์บนการแข่งขันระหว่างกันในการสร้างกำไรสูงสุดจากธุรกิจ จึงนำมาซึ่งผลกระทบเชิงลบในเวลาต่อมาเพราะเป็นการตัดสินใจที่ไม่ได้ตั้งอยู่บนหลักการที่ควรจะเป็น

ตัวอย่างที่อธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวได้อย่างดีคือ การเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศจีนที่ใช้กลยุทธ์การผลิตที่มีต้นทุนต่ำมาก ส่งผลทำให้ห้องค์การธุรกิจขนาดใหญ่ในประเทศอุตสาหกรรมทางตะวันตกที่พยายามลดต้นทุนด้วยมาตรการและกลยุทธ์ต่างๆ กลับได้ผลไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง เพราะต้นทุนแรงงานในประเทศตนเองมีเพิ่มสูงมากขึ้นตลอดเวลาทำให้บริษัทเหล่านั้นส่งชิ้นงานให้บริษัทของประเทศจีนผลิตซึ่งแน่นอนว่ามีต้นทุนที่ต่ำกว่ามาก แต่ด้วยความต้องการสร้างกำไรสูงสุด (Maximize Profit) ทำให้ถึงแม้บริษัทมีต้นทุนการผลิตที่ลดลงอย่างมากแต่บริษัทส่วนใหญ่กลับไม่ยอมลดราคาขายเพราะต้องการกำไรจำนวนมาก ในลำดับต่อมาประเทศอุตสาหกรรมเหล่านั้นจึงมีนโยบายถึงขั้นปิดโรงงานในประเทศตนเองและย้ายฐานการผลิตไปที่ประเทศจีนเพื่อสร้างผลกำไรที่ชัดเจน ส่งผลทำให้แรงงานในบ้านของตัวเองโดยเฉพาะประเทศสหรัฐอเมริกา มีโรงงานย้ายถิ่นฐานการผลิตไปประเทศจีนจำนวนมาก จำนวนแรงงานที่ตกงานมากขึ้นส่งผลทำให้การบริโภคภายในประเทศมีจำนวนน้อยลงส่งผลทำให้เกิดการลงทุนภายในประเทศน้อยลง เงินทุนต่างไหลไปสู่ประเทศจีนจำนวนมาก การค้าระหว่างประเทศจีนกับประเทศสหรัฐอเมริกาถึงแม้จะมีจำนวนสูงมากขึ้น แต่ประเทศสหรัฐอเมริกาก็ขาดดุลการค้าและดุลการลงทุนกับประเทศจีนจำนวนมากยิ่งขึ้น ผลคือการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศสหรัฐอเมริกาถดถอยถึงจุดที่เงินสกุลดอลลาร์มีค่าต่ำที่สุดในรอบหลาย 10 ปี ประกอบกับความรู้และเทคโนโลยีในการผลิตสินค้าได้ถูกส่งผ่านไปยังประเทศจีนเรียบร้อยทำให้ประเทศจีนได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีอย่างลึกซึ้งและหลากหลาย จากประเทศที่เพิ่งเริ่มพัฒนาประเทศจีนกลับกลายเป็นประเทศที่พัฒนาอย่างรวดเร็วและด้วยเงินทุนทางตรง (Foreign Direct Investment) จากต่างชาติจำนวนมากส่งผลทำให้ทุนสำรองเงินระหว่างประเทศจีนมีสูงมาก มากขนาดที่ทำให้ห้องค์การธุรกิจขนาดใหญ่ของจีนมีโอกาสในการเลือกลงทุนในต่างประเทศโดยเฉพาะการเข้าซื้อกิจการของบริษัทในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศในสหภาพยุโรปที่กำลังจะปิดตัวลงได้ในราคาที่ถูกมาก จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้จากการศึกษาพบว่าบริษัทของประเทศจีนเข้าไปลงทุนในต่างประเทศในรอบ 20 ปีที่ผ่านมาเป็นจำนวนมากเป็นประวัติการณ์

จากบริบทของธุรกิจที่ตั้งอยู่บนหลักคิดที่ไม่ถูกต้องได้นำมาซึ่งปัญหาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ธุรกิจที่ควรจะเป็นตัวแปรหรือกลไกที่นำมาซึ่งความสุข ความปลอดภัยบนการเติบโตที่ยั่งยืนไม่สามารถบรรลุผลได้ เป็นเพราะมิชชันวิสัยของผู้บริหารองค์กรธุรกิจนั้นๆ ซึ่งอาจกล่าวโดยสรุปได้ว่าเป็นผลลัพธ์ส่วนหนึ่งจากการละเลยการปลูกฝังหลักคิดของธุรกิจที่ถูกต้องจากโรงเรียนธุรกิจ (Business School) และจากความเบี่ยงเบนของหลักคิดการสร้างความสำเร็จในการแข่งขันที่ได้แพร่กระจายไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาจึงพบว่าธุรกิจได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของตัวแปรในการสร้างปัญหาให้กับสังคมและประเทศนั้นๆ โดยไม่รู้ตัว และดูเหมือนว่าหลักแนวคิดดังกล่าวได้แพร่ขยายในหมู่นักธุรกิจของประเทศนั้นๆ

เพราะพบว่าเป็นปัจจัยที่ให้ผลลัพธ์ในการตอบสนองต่อกิเลสและความต้องการในระดับปัจเจกบุคคลอย่างเต็มที่ โดยละเอียด เหตุผลในการดำเนินธุรกิจที่สำคัญ คือการยกระดับชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้อื่นให้ดียิ่งขึ้นที่ทำให้สังคมและประเทศกำลังพัฒนาเหล่านั้นติด “กับดัก” การก้าวข้ามไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศอุตสาหกรรมอย่างสิ้นเชิง ที่มากกว่านั้นคือทุกประเทศที่พัฒนามาบนพื้นฐานของมิชชันที่จริงจังจะส่งผลทำให้เกิดการเหลื่อมล้ำทางสังคมสูงมาก คนรวยมีจำนวนน้อยลง ในขณะที่คนจนเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ

บทเรียนที่ถูกละเลยนี้นำมาซึ่งการกระตุ้นให้องค์การธุรกิจ ผู้นำ และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องหันกลับมาให้ความสำคัญกับหลักการของทุนนิยมและหลักการธุรกิจที่ถูกต้อง มากกว่าที่จะละเลยทำตามอำเภอใจปล่อยให้ธุรกิจเป็นเพียงแค่ม้าโลกในการทำมาหาเลี้ยงชีพ ที่สร้างความมั่งคั่งผ่านการทำให้เกิดกำไรสูงสุดเพื่อตัวเองโดยไม่คำนึงถึงเลยว่าจะคืนประโยชน์ให้กับสังคมที่ตนทำมาหาเลี้ยงชีพและใช้ชีวิตอยู่อย่างไร

การทบทวนหลักคิดในการดำเนินธุรกิจใหม่ (Rethinking of New Business Logic)

Flyvbjerg, 2001 ศึกษาในเรื่องนี้โดยชี้ชัดว่าเนื่องจากการจัดการเป็นทฤษฎีทางด้าน Social Science ที่หลายฝ่ายอาจจะยังไม่สามารถนำมาเชื่อมโยงกับปรากฏการณ์ทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมได้โดยตรง จึงส่งผลทำให้นักเรียนจากโรงเรียนธุรกิจมุ่งแต่จะทำกิจกรรมธุรกิจให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร โดยละเลยการมองภาพใหญ่ที่ธุรกิจของตนเองเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาภายใต้กิจกรรมต่างๆ นั้น Muff (2012) ได้เน้นย้ำอีกว่าการเชื่อมโยงสังคม ธุรกิจ จรรยาบรรณในการดำเนินธุรกิจเพื่อสร้างทุนมนุษย์ (Human Capital) ที่มีคุณภาพออกไปจัดการธุรกิจบนหลักการที่ถูกต้องจะสร้างให้เกิดประโยชน์มากกว่าผลเสียอย่างมีนัยสำคัญได้ Bourdieu & Laguan (1992) ให้ความสำคัญกับการฝึกฝนอุปนิสัยให้มนุษย์ตระหนักว่าคนหรือทรัพยากรมนุษย์คือตัวแปรสำคัญของโครงสร้างสังคม (Social Structure) ที่ฝังลึกอยู่ในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยรวมจะทำให้การพัฒนาธุรกิจสามารถสร้างความสุขได้อย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้การพัฒนาโรงเรียนธุรกิจให้ก้าวข้าม “กับดัก” ความคิดในการสร้างกำไรสูงสุดจากกลยุทธ์ธุรกิจไปสู่การยกระดับจรรยาบรรณ (Ethic) ที่เป็นการดำเนินธุรกิจบนความยุติธรรมที่มุ่งสู่ประโยชน์ของผู้อื่นภายใต้กิจกรรมที่ตนได้ผลตอบแทนที่เพียงพอที่จะเติบโตและนำผลกำไรไปสู่การลงทุนในองค์การและสังคมให้มีการเติบโตไปด้วยกันอย่างมีนัยสำคัญเพื่อก้าวสู่การเติบโตที่ยั่งยืนพร้อมๆ กัน

ปัจจุบันจะพบว่าวัตถุประสงค์และหลักการการดำเนินธุรกิจมีการเปลี่ยนผ่านอย่างมากโดยเฉพาะจากทางตะวันตกที่เป็นที่มาของหลักคิดการสร้างรายได้เปรียบในการแข่งขัน โดยพบว่าแนวคิดการจัดการเริ่มหันมาให้ความสนใจกับการกลับคืนสู่สังคมมากขึ้น จากเดิมที่ให้ความสำคัญกับการรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) ที่มีอิทธิพลอย่างมากในช่วง 20 ปีที่ผ่านมา แต่ผลปรากฏชัดว่าองค์กรส่วนใหญ่มักจะใช้เงินที่ได้กำไรจากธุรกิจแบ่งปันคืนกลับสู่สังคมในด้านการบริจาคช่วยเหลือการสงเคราะห์ซึ่งอาจจะตอบโจทย์การช่วยเหลือได้ แต่เป็นการกลับคืนแบบไม่ตรงจุด ขาดความยั่งยืน จึงมีการพัฒนาในรูปแบบการสร้างคุณค่าร่วมกัน (Creating Shared Value: CSV) ที่ให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาในห่วงโซ่อุปทาน (Supply-Chain) มากขึ้น การให้โอกาสสังคมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนในการดำเนินงาน การพัฒนาสินค้า การสร้างสังคมที่ดีไปด้วยกันตั้งแต่แรกที่เป็นการให้ประโยชน์ที่ถูกต้องตรงจุดที่ทุกฝ่ายต่างต้องการ โดยมีการร่วมกันรักษา พัฒนา และใช้ทรัพยากรร่วมกันระหว่างองค์กร สังคม และประชาชน เพราะทุกฝ่ายเริ่มตระหนักว่า “ไปด้วยกัน ไปได้ไกล” มากกว่าที่จะมุ่งสร้างความได้เปรียบให้เกิดขึ้นระหว่างกันที่ส่งผลทำให้เกิดบรรยากาศของการดำเนินธุรกิจที่นอกจากจะให้ความสำคัญกับการแข่งขันกันแล้ว ยังมีโอกาสในการสร้างให้เกิดเป็นความแตกแยกในสังคมได้อีก ซึ่งท้ายสุดทุกฝ่ายจะตกอยู่ในสถานการณ์ที่เป็นผู้เสียหายด้วยกันทั้งสิ้น

หลักคิดใหม่ของสังคมที่มีต่อธุรกิจ (New School of Thought of Social on Business)

การเปลี่ยนแปลงหลักคิดและเหตุผลในการดำเนินธุรกิจมีความชัดเจนมากขึ้นเมื่อวารสารธุรกิจชื่อดังเช่น วารสาร Fortune วารสาร Forbes และวารสารอื่นๆ ที่มีอิทธิพลต่อความคิดและการตัดสินใจของผู้บริหารขององค์กรทั้งขนาดใหญ่ กลาง และขนาดเล็กของโลกเริ่มมีการปรับแนวการวัดความสำเร็จจากธุรกิจที่เดิมจะให้ความสำคัญกับจำนวนรายได้ที่สูงที่สุด 500 ลำดับแรกหรือให้ความสำคัญกับบริษัทที่สามารถสร้างผลกำไรได้มากที่สุดในระดับโลกที่รวมทั้งบุคคลที่เป็นนักธุรกิจที่ร่ำรวยที่สุดโดยมีได้สนใจผลลัพธ์ในมิติอื่นๆ เช่น การทำประโยชน์ต่อสังคม พนักงาน และลูกค้า ได้หันมาให้ความสำคัญกับบริษัทที่มีอิทธิพลในการเปลี่ยนแปลงโลก (Change the World List) ที่สร้างแรงจูงใจให้บริษัทอื่นๆ เริ่มหันมาพิจารณาบทบาทและวัตถุประสงค์ของตนเองมากขึ้นว่ากิจกรรมของตนเองนั้นสร้างหรือทำลายสิ่งแวดล้อมและสังคมหรือไม่อย่างไร โดยวารสารดังกล่าวเริ่มให้ความสำคัญมาตั้งแต่ปี 2016 ซึ่งนับว่าเป็นเพียงการเริ่มต้นแต่ก็เป็นการเริ่มต้นที่มีอิทธิพลต่อธุรกิจโดยรวมอย่างมีนัยสำคัญ เพราะสังคมที่แน่นอนว่าเป็นตัวแปรที่ถูกกระทำทั้งในแง่การใช้สังคมในรูปแบบปัจจัยนำเข้า (Input) ที่รวมถึงทุนมนุษย์ ทรัพยากรธรรมชาติ เงินทุน และผลลัพธ์ (Output) ที่คือผลิตภัณฑ์ของเสียจากการผลิต ขยะ อากาศพิษ ฯลฯ ดังนั้นเมื่อสังคมออกมาสร้างความต้องการ (Demand Condition) ในหลายๆ มิติย่อมมีผลทำให้ธุรกิจเองซึ่งแท้จริงก็คือสมาชิกของสังคมนั้นๆ หันกลับมารับฟังมากขึ้น เพราะท้ายสุดแล้วผลลัพธ์สุดท้ายก็คือสังคมที่จะต้องรับผลการกระทำนั้นๆ ซึ่งหากทิศทางเป็นไปในเชิงบวกก็ย่อมแน่นอนว่าสังคมนั้นก็จะพบกับความมั่งคั่งเจริญรุ่งเรือง

สังคมที่คาดหวังมากในการให้ความสำคัญกับสังคมมากขึ้นได้แทรกซึมเข้าไปอยู่ในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เป็นกำลังสำคัญขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญ จากการศึกษาพบว่าในการสมัครเข้าทำงานนั้นเดิมองค์กรหรือบริษัทจะมีอำนาจในการรับพนักงาน โดยจะมีพนักงานจำนวนมากสมัครเข้าทำงานเพราะความมั่นคง ความก้าวหน้า และมีรายได้ที่ดี บริษัทจึงเป็นผู้เลือกพนักงาน ปัจจุบันในประเทศเยอรมนีและประเทศอุตสาหกรรมส่วนใหญ่เกิดปรากฏการณ์ในตลาดแรงงานในทางตรงกันข้ามเพราะพนักงานจะเป็นผู้ที่เลือกบริษัทที่พวกเขาต้องการทำงานด้วย โดยเฉพาะบุคลากรที่มีศักยภาพและมีความรู้ความสามารถสูง พวกเขาจะเลือกทำงานกับบริษัทที่มีอุดมการณ์ในการยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับทุกคน สร้างคุณภาพและความเป็นอยู่ของสังคมให้ดียิ่งขึ้น โดยจะพิจารณาว่าเป็นบริษัทที่รักษาและสร้างสมดุลให้กับโลกนี้ มากกว่าที่จะเลือกทำงานกับบริษัทขนาดใหญ่ที่ขาดอุดมการณ์ในการดำเนินธุรกิจ จากปรากฏการณ์ของสถานการณ์ที่แตกต่างจากเดิมอย่างสิ้นเชิงทำให้บริษัทธุรกิจขนาดใหญ่หันมาปรับเปลี่ยนหลักคิดและนโยบายในการดำเนินธุรกิจใหม่เพราะจะได้จูงใจให้คนที่มีความสามารถหันมาให้ความสำคัญกับบริษัทของตนเองมากขึ้น

จากโมเมนตัมของการมองธุรกิจในรูปแบบของกิจกรรมที่มุ่งสร้างชีวิตคนอื่นให้ดีขึ้นนี้ได้นำไปสู่การเกิดขึ้นของบริษัทเพื่อสังคมอย่างเต็มรูปแบบที่เรียกว่าบริษัทเพื่อสังคม (Social Enterprise) ที่มีผู้บริหารรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ให้ความสนใจอย่างมาก เพราะพวกเขาเหล่านั้นต่างตระหนักชัดว่าในขณะที่ธุรกิจมีการเติบโตอย่างมากในภาพรวมนั้นเป็นเพียงภาพลลอคตา เพราะแท้จริงแล้วยังมีประชากรของโลกอีก 6-7 ล้านจาก 10 ล้านที่เป็นประชากรที่มีรายได้อยู่ภายใต้ฐานล่างของพีระมิดหรือราว 4 พันล้านจากประชากรโลก 6.8 พันล้านคนที่ยังไม่มีโอกาส ไม่มีเงินทุนเพียงพอที่จะเข้าถึงสินค้าและบริการที่บริษัทขนาดใหญ่ผลิตขายให้กับคนทั้งโลก ซึ่งแท้จริงพวกเขากำลังขายสินค้าและบริการให้คนจำนวนเพียง 3,000 ล้านคนเท่านั้น โดยที่อีก 4 พันล้านคนไม่สามารถแม้แต่จะคิดที่จะได้ใช้สินค้าและบริการเหล่านั้นเลย จากการศึกษาพบว่าบริษัทจำนวนมากที่ให้ความสำคัญกับสังคมโดยรวมจริงๆ ทั้งพีระมิด โดยองค์การธุรกิจเหล่านั้นดูจะมีความแตกต่างจากธุรกิจธรรมดาทั่วๆ ไปที่มุ่งแสวงหาแต่ผลกำไรและการเติบโตของสัดส่วนทางการตลาดโดยได้ละเลยความจริงที่น่าเสียดายอย่างมาก Simanis & Duke (2014) ได้ยกตัวอย่างบริษัท Fan Milk ถือกำเนิดเกิดจากชาวเดนมาร์กที่มีโอกาสเข้าไปพบ

ความจริงว่าในประเทศกาน่าและประเทศในแอฟริกาหลายประเทศมีประชากรที่ยังขาดการเข้าถึงสารอาหารที่สำคัญ เช่น นมและเครื่องดื่มอื่นๆ กลุ่มคนเหล่านั้นจึงก่อตั้งธุรกิจด้วยเจตนาที่แน่นอนว่าต้องการให้ชาวกาน่าสามารถมีนมสดดื่มในราคา ที่ทุกคนสามารถซื้อหาบริโภคได้ จากเจตนารมณ์ที่ดีมากกิจการดำเนินได้ด้วยดี แต่จากข้อจำกัดของประชาชนในท้องถิ่นที่มีความยากจนมาก การคมนาคมที่ไม่สะดวก ประกอบกับการค้าขายในประเทศเหล่านั้นมีรูปแบบที่ต้องการให้ผู้ซื้อและผู้ขาย มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ช่วงเริ่มธุรกิจ Fan Milk จึงนำเอาผลิตภัณฑ์นมมาขายบนท้องถนนโดยให้มีพนักงานขายขายสินค้า ระหว่างรถติดสัญญาณไฟ จากการขยายตัวของความต้องการที่มากขึ้นแต่ทรัพยากรมีจำกัด บริษัท Fan Milk จึงมีนโยบายซื้อจักรยานจำนวนมากให้พนักงานขายสามารถเช่าเพื่อใช้เป็นร้านค้าเคลื่อนที่ได้ โดยจากนโยบายการเติบโตร่วมกันที่พัฒนา พนักงานขายทั่วไปให้เป็นพ่อค้าปลีกขนาดย่อมที่สามารถเริ่มธุรกิจเล็กๆ ด้วยตัวเองโดยเริ่มจากการมีสินทรัพย์คือจักรยาน เป็นเครื่องมือและอุปกรณ์ในการทำมาหาเลี้ยงชีพที่นอกจากจะสร้างรายได้และการกระจายผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพให้กับ สังคมแล้ว ยังเป็นการเพิ่มพ่อค้ารายย่อยในสังคมอีก เท่ากับเป็นการพัฒนาแบบยกระดับกำลังสอง นอกจากนี้การคมนาคม ที่สะดวกมากขึ้น ทำให้ปัจจุบัน Fan Milk มีตลาดที่ขยายออกไปจากเดิมกว้างมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยสามารถขยายธุรกิจ ไปยังประเทศข้างเคียงอีกด้วย

ในทำนองเดียวกันประเทศอินเดียที่มีประชากรมาเป็นอันดับ 2 ของโลกและมีสภาพสังคมที่ยังต้องการการพัฒนา อีกมากเริ่มได้ประโยชน์จากธุรกิจที่มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ใหม่จากการมุ่งสู่กำไรสูงสุดไปสู่การยกระดับคุณภาพ ของสังคมโดยรวมไปพร้อมๆ กัน บริษัท ChotuKool เป็นบริษัทท้องถิ่นของอินเดียที่มองเห็นถึงความยากจนของสังคมอินเดีย ที่กระจายไปทั่วประเทศ มีผลต่อการดำรงชีวิตโดยเฉพาะการกินอยู่อย่างมาก จากคนจนทำให้ประชาชนเหล่านั้นไม่มีความ สามารถที่จะหาซื้อตู้เย็นมาแช่อาหารสดซึ่งหมายความว่าเนื้อสดที่ซื้อมาจากตลาดจะไม่สามารถเก็บไว้รับประทานได้หรือไม่ ก็เกิดอาการท้องเสียอย่างรุนแรง บริษัท ChotuKool ที่ก่อตั้งโดยวิศวกรเพียงไม่กี่คนสนใจที่จะพัฒนาผลิตภัณฑ์ขึ้นมา ทดแทนตู้เย็นโดยออกแบบตู้แช่ที่ไม่ต้องใช้คอมเพรสเซอร์แต่ใช้ Solid State Cooling Chip ที่ใช้พลังงานจากถ่านไฟฉาย เข้ามาทำความเย็นแทน มีราคาเพียง \$69 ที่ถูกกว่าตู้เย็นปกติอย่างมากที่ถึงแม้จะไม่ได้มีความเย็นเหมือนตู้เย็นปกติแต่ผล ของการที่มีตู้แช่ที่มีความเย็นพอเพียงก็สามารถจะทำให้อาหารไม่บูดเสียง่ายหลายวัน นับว่าเป็นผลงานที่น่ายกย่องในฐานะ หน่วยหนึ่งของสังคมที่ได้ทำหน้าที่ของพวกเขาได้อย่างดีที่สุด ผลคือ ChotuKool ได้กลายเป็นสินค้าที่ชาวชนบทซึ่งยากจน หรืออาศัยอยู่ในสถานที่ที่ไฟฟ้าเข้าไม่ถึงมีโอกาสได้ยกระดับคุณภาพชีวิต จากเหตุผลที่เกิดขึ้นเพียงเพราะแค่ต้องการทำงาน ที่ดินถนัดและสนใจ และต้องการทำงานที่มีความสุข เห็นได้ชัดว่าผลจากความสุชนั้นจะนำมาซึ่งประโยชน์ที่ช่วยยกระดับ คุณภาพของสังคมโดยรวมได้ (Simanis & Duke, 2014)

บริษัท Nestlé เจ้าของสโลแกน อาหารดี ชีวิตดี (Good Food, Good Life) ที่เป็นผู้สนับสนุนความคิดการสร้าง คุณค่ารวม (Creating Shared Value) เป็นหนึ่งในบริษัทที่นิยามคุณค่าของการดำเนินธุรกิจอย่างชัดเจน เพราะจุดเริ่มต้น ของบริษัทที่ให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้อื่น บริษัท Nestlé พบว่าประชากรชาวอินเดียส่วนใหญ่ขาด สารอาหารสำคัญในการดำรงชีวิตโดยเฉพาะชาวชนบทที่ยากจน Nestlé จึงได้ทำการวิจัยพัฒนาสูตรผงปรุงรสสำเร็จรูป Masala-ae-Magic ที่มีการใช้รสชาติอินเดียผสมกับสารอาหารสำคัญซึ่งมีราคาขายเพียง 3 รูปี อันเป็นราคาที่ชาวอินเดีย สามารถซื้อหาบริโภคได้ทุกคน ผลปรากฏว่าจากความมุ่งมั่นในการให้ความสำคัญกับสังคม (Embedded Social Purpose) และการตอบโจทยความต้องการของสังคม ส่งผลทำให้ผลิตภัณฑ์ Masala-ae-Magic กลายเป็นเรื่องเทศขายดีในตลาด ของประเทศอินเดียที่ไม่จำกัดเฉพาะชาวชนบทที่มีรายได้น้อยเท่านั้น ด้วยรสชาติที่เป็นอินเดียผลคือชาวอินเดียส่วนใหญ่ ภูมิใจในรสชาติของ Masala-ae-Magic ทำให้ยอดขายสินค้าปรุงรสชาตินี้ประสบความสำเร็จในตลาดอย่างสูงทำให้ Nestlé ได้สัดส่วนทางการตลาดอย่างมาก จากความคิดและความมุ่งมั่นที่ดีที่จะให้สังคมได้รับความสุขและมีคุณภาพความเป็นอยู่

และคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จากสังคมธุรกิจที่มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางของการให้ความสำคัญกับธุรกิจและสังคมไปพร้อมกัน ได้สร้างโมเมนตัมในการขับเคลื่อนธุรกิจอย่างมาก เพราะบริษัทที่เริ่มดำเนินการดังกล่าวมีขนาดใหญ่และมีอิทธิพลในห่วงโซ่คุณค่าอย่างมาก ส่งผลทำให้บริษัทที่อยู่ใน Supply-Chain เดียวกันเห็นตัวแบบ (Role Model) ที่ดี จึงเกิดการดำเนินธุรกิจตามอันทำให้บริบทของธุรกิจโดยรวมเริ่มมีการพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้องมากขึ้นอย่างเป็นลำดับ (Simanis & Duke, 2014)

หลักคิดใหม่ที่เปลี่ยนไปของโรงเรียนธุรกิจ (New Changing Logic of Business School)

Pfeffer & Fong (2002) และ Mintzberg & Gosling, (2002) ได้ให้ข้อคิดในการพัฒนาโรงเรียนธุรกิจให้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาสังคมพร้อมๆ กับการยกระดับของธุรกิจเองอย่างมาก โดยสรุปชัดเจนว่าในการศึกษาด้านธุรกิจโรงเรียนธุรกิจควรปลูกฝังในเรื่องหน้าที่จรรยาบรรณและบทบาทของธุรกิจให้ชัดเจน โดยควรต้องให้คำจำกัดความของธุรกิจที่ไม่จำกัดแค่การสร้างความมั่งคั่งจากกำไรที่สูงสุดเพราะเป็นการกำหนดนิยามที่ตั้งอยู่บนหลักการที่มีมิถุนคติ ในเรื่องนี้มีความสอดคล้องกับนักวิชาการด้านการจัดการหลายคน (Waddle 2008 Morris 2008) อย่างไรก็ตาม โรงเรียนธุรกิจเป็นเพียงแค่หนึ่งมิติที่มีหน้าที่นี้เพราะเป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบผลิตนักบริหารออกไปบริหารองค์การธุรกิจ ดังนั้นองค์การธุรกิจเองก็จะเป็นอีกองค์การหนึ่งที่มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนต่อกัน เพราะมีค่านิยม ความเชื่อ และวัฒนธรรม ที่ได้ปลูกฝังมาอย่างดีแล้ว ประกอบกับมีผู้บริหารในระดับที่สูงมากกว่าดำเนินการปฏิบัติการจัดการ (Execution) การเปลี่ยนหลักแนวคิดในระดับองค์การจึงมีความสำคัญมากเช่นกัน การผูกโยงความสัมพันธ์ระหว่างสังคมและองค์การให้แน่นแฟ้นมากกว่าการค้าขาย แต่เป็นการอาศัยอยู่ร่วมกันแบบพึ่งพาจึงเป็นแนวทาง (Approach) ที่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นมากกว่าเดิม

ในเรื่องการปลูกฝังจิตสำนึกนิสัย (Habits) ในองค์การ บุคคล และสังคมต่างตระหนักถึงความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกัน (Interrelationship) แท้จริงมาตั้งแต่สมัยเมโสโปเตเมีย (Mesopotamia) เลยมาถึงยุคของอริสโตเติลที่แท้จริงเป็นยุคที่ปรัชญามีความรุ่งเรืองมาก (Heidegger, 1962) มนุษย์มีความเข้าใจในเหตุผลของการมีชีวิตอยู่จะชัดเจนมากกว่าในปัจจุบันด้วยซ้ำไป ทำให้สังคมในยุคนั้นการค้ำกับมนุษย์มีความเชื่อมโยงในระดับที่สูงมากเพียงแต่มีข้อเสียในเรื่องการแย่งชิงอำนาจผ่านการสงครามที่มนุษย์ในยุคนั้นยังก้าวข้ามไม่พ้นจึงมีศึกสงครามที่ไปทำลายอารยธรรมของกันและกัน ในยุคนั้น Petriqlieri & Petriqlieri (2010) ให้ความเห็นในเรื่องนี้ว่าจากข้อจำกัดที่สถานะทางจิตวิทยาระหว่างองค์การธุรกิจกับบุคคลที่ให้ความสำคัญจำกัดแค่นี้ในระยะสั้นส่งผลทำให้ต่างฝ่ายต่างละเลยการให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อมและสิ่งแวดล้อมที่สำคัญคือสังคมที่ทั้งสองฝ่ายตั้งอยู่บนเอง จึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียนธุรกิจที่จะต้องสร้างตัวเชื่อม (Connector) ที่ทำให้สังคมธุรกิจและบุคคลที่แน่นอนว่าเป็นทั้งตัวแทนในการทำงานและเป็นผู้บริโภคสินค้าขององค์การธุรกิจเกิดความตระหนักรู้ในประโยชน์แท้จริงร่วมกัน MacMahon (2009) ได้นำเสนอหลักคิดในการสร้างและพัฒนาให้การศึกษาธุรกิจใหม่เป็นตัวเร่งปฏิกิริยา (Catalyst) ให้ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีความเข้มข้นมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ด้วยการสร้างการรู้คิดในเชิงสัมพันธ์กัน (Relationship Cognition) ให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ให้ความสำคัญกับหน่วยหลัก 3 หน่วยสำคัญคือ 1. กลุ่มผู้บริหารองค์การธุรกิจ (Executive Level) 2. คณาจารย์ที่สอนธุรกิจ (Faculties of Business Administration) และ 3. การปรับเปลี่ยนวิธีการเรียนรู้การพัฒนาหลักสูตรเนื้อหาในระดับรากลึก (Radical Redesign) เพื่อสร้างให้ธุรกิจให้ความสำคัญกับความสุข (Happiness) ที่ได้ผลิต (Production) ได้ขาย (Selling) และให้ผู้ซื้อมีความสุข โดยรากฐานของการดำเนินธุรกิจตั้งอยู่บนอาชีพชอบ (Professionalism) ที่เกิดจากความรักและความหลงใหล (Passion) ที่แต่ละคนมีความสนใจ มีความถนัดในทักษะนั้นๆ มีใช้การดำเนินธุรกิจจากความโลภ ความสำคัญผิด และความไม่ถนัดชัดเจน ซึ่งนั่นน่าจะไม่ใช่ความหมายแท้จริงของการดำเนินธุรกิจ

Ryan (2010) ทำการศึกษาพัฒนาผู้นำรุ่นใหม่โดยให้ความเห็นว่าการเพิ่มความร่วมมือระหว่างกันให้มากขึ้นระหว่างสังคมกับโรงเรียนธุรกิจเพื่อกระตุ้นให้นักเรียนธุรกิจที่กำลังจะออกมาเป็นนักธุรกิจในอนาคตได้รับรู้ถึงบทบาทและหน้าที่ที่แท้จริงที่ควรมีต่อสังคม ซึ่งหน้าที่ บทบาท และความรับผิดชอบนี้ควรมีต่อตนเองในฐานะตัวแทน (Agent) ที่เป็นผู้จัดการที่ลงมือกระทำ (Actor) ที่จะต้องเคารพในความรักในอาชีพที่ส่งเสริมให้มีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาบนความสุขของการได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับธุรกิจไม่ว่าจะดำรงอยู่ในหน้าที่ใดก็ตาม

บทสรุป (Conclusion)

จากบริบทของสิ่งแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในด้านปัจจัยนำเข้า (Input) และผลลัพธ์ (Output) ของธุรกิจในทุกๆ มิติได้ส่งผลทำให้ทุกฝ่ายเริ่มเกิดการตระหนักถึงผลร้ายของการมีเหตุผลในการดำเนินธุรกิจที่มุ่งหวังในการสร้างผลกำไรให้เกิดแก่องค์กรอย่างเดียวโดยละเลยปัจจัยที่เป็นตัวแปรหลักคือสังคมที่ทุกคนอาศัยและใช้ประโยชน์อยู่ที่ส่งผลทำให้สังคมโดยรวมเกิดปัญหาและดูเหมือนว่าเป็นปัญหาที่ต้องใช้ทรัพยากรในการแก้ไขมากกว่ารายได้หรือผลกำไรจากองค์การธุรกิจหลายองค์การรวมกันเสียอีก บทความวิจัยนี้เป็นหนึ่งในความพยายามที่จะนำเสนอหลักคิดการจัดการธุรกิจใหม่เพื่อนำมาซึ่งความสุขจากกิจกรรมที่ทุกคนทุกส่วนต่างเข้ามามีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างแยกออกจากกันได้ยากมาก การดำเนินธุรกิจที่ตั้งอยู่บนความมีเมตตาที่จริงใจควรได้รับการปรับปรุงแก้ไขใหม่เพื่อตอบโจทย์ของคำถามที่ว่ามนุษย์เกิดมาเพื่ออะไรที่แน่นอนว่าไม่ใช่เกิดมาเพื่อใช้ทรัพยากรบนโลกใบนี้แล้วพยายามสร้างความมั่งคั่งให้กับตัวเองให้มากที่สุดโดยไม่คำนึงถึงคนรุ่นใหม่ที่ต่อไปจะเหลือทรัพยากรอะไรบ้าง ที่มากกว่านั้นคือแนวคิดใหม่นี้จะเป็นตัวแปรในการตอบโจทย์ที่สำคัญอีกข้อหนึ่งคือมนุษย์ควรจะเกิดมาแล้วได้ทำในสิ่งที่ชอบที่ตนเองหลงใหล (Passion) ที่สามารถใช้ความชอบที่มาร่วมกับทักษะและความถนัดในการทำมาหาเลี้ยงชีพชอบบนความเป็นมืออาชีพของแต่ละสาขาวิชาที่แน่นอนว่าจะยังนำมาซึ่งความสุขและความปลอดภัยให้กับสังคมโดยรวม ซึ่งน่าจะเป็นเป้าหมายสุดยอดของการดำเนินธุรกิจที่ควรได้รับการพัฒนา ก่อนที่ทุกอย่างจะสายเกินแก้ไข

References

- Bennis, W. G., & O'Toole, J. 2005. *How business school lost their way*. *Harvard Business Review*, 83(5): 96-104.
- Bourdieu, P., & Laquant, L. 1992. *An invitation to reflexive sociology*. Chicago, IL: University of Chicago Press.
- Flyvbjerg, B. 2001. *Making the social science matter: Why social inquiry fail and how it success again*. Oxford, UK: Oxford University Press.
- Heidegger, M. 1962. *Being and Time*. New York, NY: Harper & Row.
- Mintzberg, H., & Gosling, J. 2002. Educating managers beyond borders. *Academy of Management Learning & Education*, 1: 64-75.
- Mirvis, P. 2008. Executive development through consciousness raising experiences. *Academy of Management Learning & Education*, 7: 173-188.
- Petriglieri, G., & Petriglieri, J. L. 2010. Identity workspaces: The case of business schools. *Academy of Management Learning & Education*, 9: 44-60.
- Pfeffer, J., Fong, C. T. 2002. The business school "Business": Some lesson from the US experience. *Journal of Management Studies*, 41(8): 1501-1520.
- Ryan, C. 2010. *Sex at dawn: The prehistoric origins of modern sexuality*. New York, NY: Harper.
- Simanis, E., & Duke, D. 2014. *Profits at the bottom of the pyramid*. Harvard Business Review, October. Harvard Business Press.
- Waddock, S. 2008. Building a new institutional infrastructure for corporate responsibility. *Academy of Management Perspectives*, 22(3); 87-108.